

TÜRKİYE'DE KIRSAL GÖÇÜN AİLE ÜZERİNE ETKİSİ

Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul GÜREŞÇİ
Atatürk Üniv. İspir Hamza Polat MYO
ertugrulguresci@gmail.com

Özet

Gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de özellikle 1950'li yıllarda başlayan toplumsal bir hareketlilik yaşanmıştır. Bu hareketliliğin en önemli göstergelerinden birisi de kırsal göçtür. Kırsal göçün birçok ekonomik ve sosyal etkisi bulunmaktadır. Bu etkiler, toplumun temel taşıını oluşturan aile üzerinde kendisini daha çok göstermektedir. Bu çalışmada, Türkiye'de kırsal göçün aile yapısı üzerine etkisi ikincil veriler ve Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) aile araştırmalarında kullanılan istatistiklerden yararlanılarak ortaya konulması amaçlanmıştır. Aile yapısının, kırsal göç ile birlikte önemli ölçüde değiştiği ve toplumsal bazı gelişmeleri ortaya koyduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal göç; Aile; Kırsal-Kentsel

THE EFFECT ON FAMILY OF RURAL MIGRATION IN TURKEY

Abstract

Since 1950s as in the cases of developing countries, a social mobility has been experienced. The rural migration is the one of the most important indicator of this mobility. The rural migration has a lot of social and economic effect. These effects can be seen on the family, which is the main unit of the society. In this study the effects of rural migration on the family structure was aimed using secondary data of Turkish Statistics Institute (TSI). It was concluded that the family structure could have been changed due to rural migration and thus resulted in some social developments.

Key Words: Rural migration; Family, Rural-Urban

1. Giriş

Türkiye’de 1950’li yıllarda başlayan sanayileşme sürecine paralel olarak toplumsal birtakım değişimler yaşanmıştır. Bu değişimin en önemli nedenlerinden birisi de kırsal göçtür (Işık, 2005; Güreşçi, 2009; Güreşçi, 2010; Güreşçi, 2011). Kırsal göç, özellikle kırsal bölgelerde yaşayanlarda bir hareketlenme meydana getirmiş ve bu bölgelerde yaşayanlar kentsel bölgelere doğru göç etmiştir. Kırsal bölgelerin en önemli yerleşim birimlerinden birisi olan köylerden kentlere olan göçler dönemler itibari ile Tablo 1’de verilmiştir.

1975 yılından günümüze kadar köyden kente göç edenlerin sayısı sürekli olarak artmıştır. Köyden kente göç edenlerin toplam göç edenler içindeki oranı 1980–1985 döneminde en yüksek seviyeye ulaşmıştır (Tablo 1). Bunun en önemli nedenleri arasında, ekonomik reformlar ve dışı açılımın olduğu söylenebilir.

Tablo 1: Köyden Kente Göç Edenlerin Dönemler İtibari İle Sayısı ve Oranları

Dönemler	Kişi Sayısı	Toplam Göç Edenlere Oranı (%)
1975–1980	610.067	17,02
1980–1985	860.438	22,53
1985–1990	969.871	17,95
1990–2000	1.168.285	17,46

Kaynak: (TÜİK, 2011a). Tabloda kentler, şehirler olarak kullanılmıştır.

Türkiye’de kırsal alandan kentlere olan göçler, çeşitli nedenlerle açıklansa da, temelde kır-kent farklılığının yarattığı sosyo-ekonomik gelişmelerin neden olduğu ifade edilmektedir. Kırsal göçün nedenleri, gelişmekte olan diğer ülkelerde de benzer nedenlere dayanmaktadır.

Sanayileşme süreci ile birlikte kentsel alanlarda doğan iş gücü talebi kırsal alanlardan karşılanmış ve hatta Türkiye’de bu durum kısmen de olsa desteklenmiştir (Yavuz vd., 2004). Sanayileşme süreci sadece kentsel alanları etkilememiş, aynı zamanda kırsal alanda zaten fazla olan iş gücünün marjinal faydasını giderek azaltmıştır. Bununla birlikte sanayinin tarıma girmesi ile birlikte tarım kesiminde birçok kişi işsiz kalmıştır (Şimşek vd., 1994).

Kırsal göçün nedenlerini Çelik (2005) kırsalın itici, kentselin çekici ve iletici faktörleri ile birlikte açıklamıştır. Kırsal göçün gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de son yıllarda ciddi sorunlara neden olduğu ifade edilmektedir. (Güreşçi ve Yurrtaş, 2008., Zhang and Song, 2003). Bu sorunlar, kentsel bölgelerde çarpık kentleşmenin beraberinde getirdiği sorunlarla kendisini göstermekte iken kırsal bölgelerde ise kamu yatırımlarının maliyetlerinin artması ve doğal kaynakların atıl kullanılmasına neden olduğu ifade edilmektedir (Karagölge ve Peker, 2000).

Kırsal göçün en önemli etkilerinden birisi de toplumun temelini oluşturan aile kurumu üzerine olmaktadır. Ailenin yapısı, kırsal göç ile birlikte değişmiş ve yeni bir toplum yapısı şekillenmiştir. Kırsal aile yapısı, göç ile birlikte kentsel ortama uyum

sağlamaya çalışsa da ciddi sorunlarla karşılaştığı söylenebilir. Bu sorunlar; ailenin yozlaşmasına, dağılmasına ve toplumsal ilişkilerine de yansımıştır. Bu çalışmada; kırsal göçün aile yapısı üzerine etkisi TÜİK’in aile istatistiklerinde kullanılan temel kavramlar çerçevesinde değerlendirilmiş ve sonuçları tartışmaya açılmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

Çalışmada ikincil veriler ve TÜİK’in aile araştırması sonuçları kullanılarak yeni verilerin derlenmesi şeklinde bir yöntem izlenmiştir (Atmaca, 2008). Kırsal göçün aile yapısı üzerine etkisi, kır-kent farklılığı dikkate alınarak, kırsal göçün bu farklılığa neden olabileceği şeklinde bir yaklaşımı ile ele alınmıştır.

3. Bulgular

3. 1. Aile ve İşlevleri

Aile Türk toplumun temel taşlarından birisi olup, korunmaya en fazla muhtaç olan sosyolojik bir birimdir. Yurttaş vd (1998) aileyi; anne, baba ve çocuklardan oluşan en küçük sosyal birim olarak tanımlamışlardır. İlkçağlardan günümüze kadar uzanan süreçte insanoğlu, bir aileye sahip olmak istemiş ve bu özelliği yaratılıştan var olan bir değer olarak korunmaya çalışılmıştır. İnsanların biyolojik, psikolojik, kültürel, sosyal ve ekonomik ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayabileceği yapı ailedir.

Ailenin fonksiyonları temelde aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır (Yurttaş vd., 1998).

1. Biyolojik fonksiyon: Neslin devamlılığı için,
2. Ekonomik fonksiyon: Temel ihtiyaçların karşılanması,
3. Sosyal fonksiyon: Sosyal güvenlik, eğlence, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçlar
4. Kültürel fonksiyon: kültürün aktarılması,
5. Psikolojik fonksiyon: Güven ve sevgi ihtiyacının karşılanması,

Yukarıda ifade edilen fonksiyonların bir arada ve uyumlu bir şekilde karşılanması, mutlu fertlerin ve mutlu toplumun oluşturulmasında oldukça önemlidir. Fertleri mutlu olan toplumun, ekonomik ve sosyal hayattaki başarısı aynı zamanda güçlü bir devletin oluşmasını da temin edebilecektir.

3. 2. Aile Tipleri

Aile tipleri temel olarak iki ana grupta toplanmaktadır.

1. Büyük aile: Birinci, ikinci ve üçüncü nesilden oluşan aile tipidir. Bu aile geniş aile olarak tanımlanmakta ve üç kuşağın (büyük baba/anne/anne/baba ve çocuklar) bir arada yaşadığı bir aile tipidir. Bu tür aileler Türkiye’de daha çok köy yerleşim birimlerinde ve kırsal toplumlarda görülmektedir.

2. Küçük aile: Çekirdek aile de denilen bu aile tipinde, anne, baba ve çocuklar bulunmaktadır. Bu aile tipi ise daha çok kentsel bölgelerde bulunmaktadır.

(TÜİK, 2011b), bu iki aile tipine ilave olarak geçiş aile tipinin de bulunduğunu ve bunun kırsal göç sonucu varoşlarda oluşan bir tür aile olduğunu belirtmiştir.

3. 3. Kırsal Göçün Aile Yapısı Üzerine Etkisi

Kırsal göçün nedenleri genel olarak ekonomik, sosyal ve kültürel nedenlere bağlı olarak açıklanabilmektedir. Bu nedenler, doğrudan veya dolaylı olarak kırsal bölgelerde ve göç edilen yerlerdeki aileleri etkilemektedir. Kırsal bölgelerdeki en önemli etkisi, aile genişliği ve ortalama yaş üzerine etkili olmaktadır. Güreşçi ve Yurrtaş (2008) Erzurum İli İspir İlçesi Kırık Bucağında, kırsal göç sonucu bölgedeki hane genişliğinin ortalama 4,39 kişi olduğunu tespit etmişlerdir. Bu oranın göç sonucu azaldığını ve çalışma bölgesinde 1 ile 5 kişinin yaşadığı ailelerin oranının %75.82 olduğunu tespit etmişlerdir. Türkiye’de ise kırsal bölgelerdeki ailelerin %18,00’nin geniş ailelerden oluştuğu, kentsel bölgelerde ise bu oranın %10,30 olduğu tespit edilmiştir (TÜİK, 2011a). Kırsal göç sonucu köylerde ortalama yaş sınırı yükselmiş, gençlerin ise iş bulmak veya eğitim amaçlı olarak kentlere göç ettiği bilinen bir gerçektir. Kırsal göç sonucu aileler, kırsal bölgelerde aşağıdaki etkilerle karşılaşmaktadırlar:

1. Hane genişliği azalmakta,
2. Hanelerdeki ortalama yaş sınırı yükselmekte,
3. Aile fertleri arasındaki ilişkiler, aile parçalanması ile (özellikle gençlerin göç etmesi) sürekli bir özlem duygusu içerisinde geçmekte,
4. İş gücünün bölüşümü ve hiyerarşik yapı bozulmaktadır.

Kırsal göçün aile üzerine etkisi, özellikle kendisini kentsel bölgelerde göstermektedir. Bu etkiler aşağıdaki gibidir (İlkkaracan ve İlkkaracan, 1998.,Gürbüz, 2007., İçli, 1999., Yeniğül, 2005., Turan ve Beşirli, 2005., Kaygalak, 2006).

1. Aile fertleri arasındaki sosyal ve ekonomik ilişkiler azalmakta,
2. Çekirdek aile tipi hatta bireysel yaşam tipi fertler arasında tercih edilmekte,
3. Aile içi şiddet ve çocuk iş gücünün çalıştırılma yoğunluğu artmakta (Özellikle ekonomik nedenlere bağlı olarak kentsel bölgelerdeki varoşlarda daha sık rastlanmaktadır).
4. Geleneksel Türk aile tipi yerine birbiri ile daha az hiyerarşik ve geleneksel ilişkiler içerisindeki aile tipleri ortaya çıkmakta,
5. Kadının aile içerisindeki rolü ve fonksiyonu çalışma hayatına katılımı ile değişmektedir (Tablo 2).

Tablo 2: Kırsal Göç Sonucu Kırsal ve Kentsel Bölgelerdeki Ailelerin Genel Durumları

Aile Yapısındaki Değişme	Kırsal Göç Sonrası Kırsal Bölgelerde Kalan Aileler	Kırsal Göç Sonucu Kentsel Bölgelere Göç Eden Aileler
Aile genişliği	Azalmakta	Azalmakta
Ortalama Yaş	Artmakta	Azalmakta
Aile Fertleri Arasındaki İlişkiler	Azda olsa korunmakta	Azalmakta
Geniş Aile/Çekirdek Aile	Azalmakta/Artmakta	Azalmakta/Artmakta

Kırsal göç sonucu, köylerde genellikle yaşlı fertlerden ve anne/babadan oluşan zorunlu ve doğurgan olmayan haneler oluşmaktadır. Örneğin Erzurum İli İspir İlçesine bağlı birçok köyde hane sayısı 2–20 arasında değişmekte ve hanedeki fertlerin yaş ortalamaları 50-60’ın üzerinde olduğu bilinmektedir (Anonim, 2011a).

Bu ailelerin yaşlılardan oluşan çekirdek aile tipi şekline dönüştüğü ancak kentlerde çekirdek ailelerin anne/babaya ilaveten çocuklardan da oluştuğu bilinmektedir.

3. 3. 1. TÜİK’in Aile Araştırmalarında Kullandığı Temel Veriler ve Kırsal Göç

Çalışmada, TÜİK’in aile araştırmalarında kullanılan bazı seçilmiş veriler kullanılarak bunların, kır-kent ayrımındaki durumları ve kırsal göçün bu değişkenler üzerine olası etkileri değerlendirilmiştir. Bunların bazıları aşağıdaki gibidir:

1. Aile tipi:

Kır-Kent ayrımında kullanılan temel verilerden birisi aile tipidir. Genellikle kırsal bölgelerde geniş aile, kentsel bölgelerde ise çekirdek aile tiplerine rastlanmaktadır. Tablo 3’de aile tiplerinin kırsal ve kentsel bölgelerdeki durumları verilmiştir.

Türkiye’de tek kişilik ve çekirdek aile tipleri kırsal bölgelere göre kentsel bölgelerde daha yoğundur. Geniş aile tipine ise kırsal bölgelerde daha çok rastlanılmaktadır (Tablo 3). Kırsal göç ile birlikte, tek kişilik ve çekirdek aile tiplerinin daha da artacağı beklenmektedir. Bunun bazı ekonomik ve sosyal nedenleri vardır. Ancak kırsal göç ile birlikte, özellikle köylerde azalan nüfus ve artan yaş ortalaması ile birlikte, yaşlı ve anne/babadan oluşan aile tipinin arttığı da söylenebilir. Ancak kırsal bölgelerdeki bu ailelerin kentsel bölgelerde bulunan ailelerin, üçüncü kuşak çocukları için dede/ninenden oluşan ailelere dönüştüğü de özellikle doğu bölgeleri için söylenebilmektedir.

Tablo 3: Kent-Kır ayrımına göre hane yapısı (%).

Aile Tipleri	Yerleşim Bölgesi		
	Kır	Kent	Türkiye
Tek Kişilik Aile	5.70	6.20	6,00
Çekirdek Aile	76.30	83.00	80,70
Geniş aile	18.00	10.30	13.00
Öğrencilerden/İşçilerden Oluşan Aile	0.00	0.5	0.3
Toplam	100.00	100.00	100.00

Kaynak: (TÜİK, 2011b).

2. Hane halkı üyelerinin birlikte yaptıkları faaliyetler:

Bu başlık altında; akraba ziyareti, komşu ziyareti, arkadaş/aile dostu ziyareti, dışarıda yemeğe gitmek, pikniğe gitmek, sinemaya/tiyatroya gitmek ve alışverişe gitmek sıralanabilmektedir. Bu tür ilişkilerin toplumun sosyal ilişkilerini, dayanışmasını ve öz değerlerini yaşatması bakımından önemli olduğu söylenebilir. Tablo 4’de bu faaliyetlerin kır-kent ayrımına göre durumları incelenmiştir.

Aile sadece bireylerin aynı çatı altında buldukları yer değil aynı zamanda birlikte bir şeylerin yapılabildiği sosyal bir ünedir. Aile, fertlerinin sevinci ve üzüntüyü birlikte paylaşmaları oldukça önemlidir. Bu durum, aile fertlerini birbirine daha sıkı bağlarla bağlayacak ve toplumsal bir dinamik kazanacaktır.

Kırsal ve kentsel toplumlarda akraba ziyareti önemli bir sosyal işlemdir. Ancak kırsal toplumlarda mesafenin daha yakın oluşu ve değer yargıları daha fazla korunduğu için kent toplumuna göre bu daha ön plana çıkmaktadır. Kentsel alanda birbirini bayramdan bayrama veya hastalık, doğum gibi özel günlerde ziyaret edilmesi yaygın bir hareketliliktir. Kırsal göç sonucu insanların birbirini ziyaret etme sıklıkları daha da azalacak ve toplumsal bir kopuş olabilecektir. Bu durum komşu, arkadaş ve dost ziyaretlerine de yansımaları muhtemeldir. Bu nedenle kırsal göç sonucu insanların birbirine daha çok yabancılaşması beklenebilecek bir gelişmedir. Kırsal göç sonucu sadece aile fertleri arasında değil diğer akraba, dost ve komşular arasında da fiziksel mesafenin yanı sıra duygusal mesafenin de artabileceği söylenebilir. Bu duruma elbette kentsel alanlardaki iş yoğunluğu ve harcanan zamanın da etkisi olduğu ifade edilebilir.

Dışarıda yemek yeme alışkanlığının kentsel bölgelerde daha yoğun olduğu tablo 4’de görülmektedir. Buna kentsel alandaki kadının ve erkeğin ekonomik hayata katılması ve zaten birbirinden sürekli uzaklaşan aile fertlerinin birbiri ile görüşmek için bu durum bir fırsat olarak değerlendirildiği bir gerçektir. Kırsal bölgelerde sinema ve tiyatroya az ya da yetersiz oluşu ile birlikte kırsal bölgelerde bu aktivitelerin bir yaşam biçimi olmaması da, aile fertlerinin birlikte sinemaya ve tiyatroya gitmesini engellemektedir. Yine kentsel bölgelerde aile fertlerinin yoğun

yaşam koşuşturmacısından bir kaçış olarak bu tür faaliyeti seçebilecekleri söylenebilir. Benzer durum alış veriş yapma aktivitesi içinde söylenebilmektedir.

Kırsal göç sonucu aile fertlerinin birbiri ile görüşmesi ve doğal olarak birlikteliği giderek azalacağı beklenmektedir. Zaten kentsel toplumlarda sinemaya, tiyatroya veya alış verişe gitmenin kırsal bölgelere göre daha fazla olması bu durum ile açıklanabilmektedir.

Tablo 4: Kır-Kent Ayrımına Göre Ailenin Birlikte Yaptığı Faaliyetler (%)

Faaliyetler	Yerleşim Bölgesi		
	Kır	Kent	Türkiye
Akraba Ziyareti	25.00	24.80	24.90
Komşu Ziyareti	29.00	20.40	23.40
Arkadaş/Aile Dostu Ziyareti	22.60	19.90	20.80
Dışarıda Yemeğe Gitmek	4.30	6.10	5.50
Pikniğe Gitmek	5.60	7.70	7.00
Sinemaya/Tiyatroya Gitmek	2.10	3.20	2.80
Alış Veriş Yapmak	14.30	26.30	22.10

Kaynak: (Anonim 2009a).

3.Hane halkı üyelerinin düzenli olarak bir araya geldikleri zamanlar:

Aile fertlerinin düzenli olarak bir araya gelmeleri, aralarındaki ilişkileri ve dayanışmayı ortaya koyan bir kavramdır. Düzenli olarak aile fertleri bir araya geldikleri zaman, bir aile dayanışması ve dolayısıyla toplumsal bir dayanışmayı ortaya koyacaktır.

Bu başlık altında, aile fertlerinin sabah kahvaltılarında, akşam yemeklerinde ve hafta sonlarında bir araya gelmeleri, kır-kent farklılığı ile ortaya konulmuştur (Tablo 5).

¹**Tablo 5: Aile Fertlerinin Düzenli Olarak Bir araya Geldikleri Zamanlar (%)**

Bir araya Geldikleri Zamanlar	Yerleşim Bölgesi		
	Kır	Kent	Türkiye
Sabah Kahvaltısında	86.30	66.40	73.40
Akşam Yemeğinde	93.00	86.60	88.80
Hafta Sonlarında	91.80	89.20	90.20

Kaynak: (TÜİK, 2011b).

Aile fertleri özellikle kentsel bölgelerde, yoğun iş temposu ve iş yerlerinin uzak olmasından dolayı kırsal bölgelere göre daha az bir araya gelmektedir. Kırsal bölgelerde, genellikle ortak iş ve iş bölümü ve aynı köyde birlikte yaşamalarından

¹ Tablo 5’de verilen yüzdeler yapılan anketlerde (evet) cevabını verenlerin oranını göstermektedir.

dolayı aile fertleri birbirini daha sık görmektedir. Bu tutum kırsal bölgelerde aile fertleri arasında daha sıkı ve tutucu ilişkilerin doğmasına neden olabilecektir. Kırsal göç sonucu, kentsel bölgelere yerleşen ailelerin bir araya gelme oranları azalacak ve aile içi dayanışma azalabilecektir. Birbirinden her geçen gün uzaklaşan ve yabancılaşan bir toplumun oluşması, kırsal göç ile birlikte daha da artacağı beklenmektedir.

4. Toplumda aile ilişkilerinin ne yönde gittiği ile ilgili görüşler:

Aile bir toplumun korunmaya en fazla muhtaç olan sosyal bir kurumudur. Aile ilişkilerinin kentleşme ile birlikte zayıfladığı yönünde basında onlarca haber çıkmaktadır. Toplumda birçok kişinin, bu ilişkilerin zayıfladığı yönünde bazı kanaatlere sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Bu ilişki ile ilgili görüşler tablo 6'da görülmektedir.

Türk toplumunun aile ilişkileri ile ilgili görüşler genelde kötüye gittiği yönündedir. Ancak kentsel bölgelerde yaşayanlar arasında bu kanaat daha yaygındır. Toplumda aile ilişkilerinin kötüye gittiği ile ilgili düşünceler gerek kırsal gerekse kentsel bölgelerde hâkim olan bir görüştür. Ancak kırsal bölgelerdeki aile ilişkilerinin kötüye gittiğine dair karamsarlık kentsel bölgelere göre daha azdır (Tablo 6).

Tablo 6: Aile İlişkileri İle İlgili Görüşler (%)

² Görüşler	Yerleşim Birimleri		
	Kır	Kent	Türkiye
İyiye gidiyor	29.50	19.10	22.90
Kötüye gidiyor	46.60	60.60	55.50
Değişmiyor	29.50	12.10	12.20

Kaynak: (TÜİK, 2011b).

Kentsel bölgelerde yaşanan ekonomik sorunlar ve çarpık kentleşme aile içi ilişkileri her geçen gün azaltmakta ve aile içi kopmalar yaşanmaktadır. Kırsal göç ile birlikte bu karamsar tablonun daha da azalacağı beklenebilecek bir gelişmedir.

Yukarıda ifade edilen bazı temel veriler ışığında kırsal ve kentsel bölgelerdeki ailelerin yapısında ve ilişkilerinde önemli bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bu verilere ilaveten aileye ait bazı sosyolojik ve demografik verilerde aşağıdaki gibi ifade edilebilmektedir.

5. Boşanma Sebepleri:

Boşanma, aile kurumunu oluşturan anne ve babanın veya eşlerin birbirinden ayrılması olarak düşünülebilir. Boşanma sonucu parçalanmış aileler oluşmakta ve sonuçta özellikle çocuklar bundan oldukça olumsuz yönde etkilenmektedir (Anonim, 2009).

² Ankete katılanların (fikrim yok) şeklindeki görüşleri tabloda kullanılmamıştır.

TÜİK boşanma sebeplerini; aldatma, aldatılma, içki ve kumar, dayak/kötü muamele, saygısız davranma, sorumsuz ve ilgisiz davranma, yüz kızartıcı suç, çocuk olmaması vd. nedenler başlığında toplamıştır. Gerek kırsal gerekse kentsel bölgelerde son yıllarda boşanmaların arttığı gözlenmektedir. Ancak nedenler itibari ile bakıldığında; kentsel bölgelerde içki-kumar, dayak-kötü muamele, sorumsuz ve ilgisiz davranma, yüz kızartıcı suçlardan dolayı boşanmaların daha çok görüldüğü tespit edilmiştir. Kırsal bölgelerde ise, çocuk olmaması gibi bazı geleneksel nedenlerin boşanmaya neden olduğu tespit edilmiştir (Anonim 2009). Kırsal göç sonucu boşanma olaylarının daha çok nedene bağlı olarak artabileceği beklenen bir gelişmedir. Kentleşme ile birlikte, aile içi şiddet ve boşanma olaylarında bir artışın olacağı beklenmektedir.

Son zamanlarda basında sıkça aile içi şiddet haberlerine rastlanmaktadır. Gerek kırsal gerekse kentsel bölgelerde olsun aile içi şiddetten en fazla etkilenenlerin kadınlar ve çocuklar olduğu bilinen bir gerçektir (Özmen, 2004).

6. Akraba Evliliği:

Özellikle kırsal toplumlarda akraba evliliği, geleneksel nedenler ve mirasın paylaşımından duyulan kaygılardan dolayı kentsel toplumlara göre daha yaygındır (Tezcan, 2009). Akraba evliliğinin yarattığı bazı özürle çocuk vakalarının olduğu bilinen bir gerçektir. Türkiye’de kırsal bölgelerde akraba evlilik oranı %24.60 iken bu oran kentsel bölgelerde %18.80 olarak tespit edilmiştir (TÜİK, 2011b). Kırsal göç sonucu bu düşüncenin ortadan azalabileceği bir gerçektir. Evlenecek yaştaki bireylerin kendi tercihlerinin ağırlık kazanması ve ailenin ataerkil yapısındaki değişme bu süreci hızlandırmaktadır.

Akraba evliliği konusunda yapılan çalışmalarda özellikle bu tür evliliğin gelişmiş ülkelerde azaldığını buna karşılık gelişmekte olan ülkelerde bu tür evliliğin halen yaygın olduğu tespit edilmiştir (Kayahan vd, 2003). Kırsal ve kentsel bölgeler arasındaki gelişmişlik düzeyleri arasındaki fark dikkate alındığında kırsal göçün bu tür evliliği azaltabileceği söylenebilir. Ancak ülkemizde yapılan çalışmaların tamamına yakınında akraba evliliğinin kentsel kırsal ortamda daha yüksek olduğu sonucu tespit edilmiştir (Akın, 2000).

7. Evlilik Kararı:

Evlilik kararı, bireylerin yaşamları boyunca vermiş oldukları en önemli kararlardan birisidir. Özellikle kırsal toplumlarda, bu kararın verilmesinde ailenin ve geleneklerin daha baskın olduğu bilinmektedir. TÜİK evlilik kararı konusunda yapmış olduğu araştırmada, (Kendi seçimim-ailemin onayıyla, kendi kararım-ailemin bilgisi dışında, ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim, görücü usulü ile, benim kararım, görücü usulüyle-ailemin kararıyla ve kaçarak) başlıklarını kullanmıştır. Kentsel bölgelerde bireylerin evlilik kararı vermesinde, kendi seçimi ve ailenin onayının payı %35.00 iken bu oran kırsal bölgelerde %24.40 olarak tespit edilmiştir. Kırsal bölgelerde evlilik kararında, ailenin etkisinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Örneğin görücü usulü ile evlenip ailenin kararı olanların oranı kırsal bölgelerde, %36.30 iken bu oran kentsel bölgelerde %27.40 olarak gerçekleşmiştir. Evlilik kararında en ilginç sonuçlardan birisi de kaçarak evlenme oranının kırsal bölgelerde daha fazla olmasıdır. Bu oran kırsal bölgelerde %7.60 iken kentsel bölgelerde %4.90 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2011b). Kırsal göç sonucu evlilik kararında önemli ölçüde bir değişimin yaşanabileceği beklenmektedir (Altuntek, 2001). Özellikle bu konuda ailenin etkisinin göç sonucu azalabileceği ve bireylerin kendi rızasıyla ve kaçarak evlenme oranının azalabileceği beklenmektedir. Aslında bu durum, kentsel toplumlarda evlilik düşüncesinde anne babanın giderek daha da dışlanmasına neden olabileceğini ortaya koymaktadır.

Evlilik kararı ile birlikte eşler arasında kıyılan nikâhın türü de kırsal ve kentsel bölgelerde farklılık göstermektedir (Altuntek, 2001). Kentsel bölgelerde, resmi nikâh oranı %11.10 iken bu oran kırsal bölgelerde %7.50'dir (TÜİK, 2011b). Türkiye'de evlenen bireylerin çoğunda hem resmi hem de dini nikâh birlikte bulunmaktadır. Ancak sadece dini nikâhla evliliğini sürdürenlerin oranının kırsal bölgelerde daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Kırsal göçün eşler arasında resmi nikâh olayını arttırabileceği ve daha kurumsal bir evliliğe neden olabileceği beklenmektedir. Ancak kırsal göç ile birlikte nikâhsız yaşamın ve dolayısıyla gayri meşru çocukların sayısının artabileceği de unutulmamalıdır. Kırsal göçün aile üzerine ve dolayısıyla çocuklar üzerine olumsuz etkiler yaratabileceği bir gerçektir.

Evlenme yaşı itibari ile kentsel ve kırsal bölgelerde en göze çarpan unsurlardan birisi de özellikle, 18 yaşından küçüklerin kırsal bölgelerde daha çok evlenmesidir. Kırsal bölgelerde evlenenlerin %24.60'ı on sekiz yaşından küçük evlenmişken, bu oran kentsel bölgelerde %16.90 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir (TÜİK, 2011b). Kırsal göç ile birlikte, evlenme yaşının yükseleceği beklenmektedir. Ancak kentsel toplumlarda bu yaşın çok artması, çocuk doğumu ve bakımı gibi bazı sorunları da beraberinde getireceği unutulmamalıdır.

Kırsal göçün aile üzerine etkileri ile ilgili daha birçok dolaylı faktör kullanılabilir. Ancak bu çalışmada aile ile bağlantılı olarak yukarıdaki değişkenlerin seçilerek bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu faktörlerin sadece kırsal göç ile değişmediği de bir gerçektir. Ancak aile üzerine kırsal göçün etkisi, diğer faktörleri de etkilediğinde daha fazla ön plana çıkmaktadır. Kırsal göç aile üzerine etkilidir, çünkü:

1. Toplumsal yapıyı etkilemektedir.
2. Ekonomik yapıyı etkilemektedir.
3. Düşünce yapısını etkilemektedir.
4. Sosyolojik yapıyı etkilemektedir.

Bütün bu değişimlerin kırsal göç ile birlikte yaşandığı düşünüldüğünde, ailenin bu değişimlerden etkilenmediğini söylemek imkânsızdır.

4. Sonuç

Kırsal göç geliştirmekte olan ülkelerin hepsinde önemli bir sorun olarak görülmektedir. Bireylerin yaşadıkları yerleri terk ederek başka yerlere hareketi, göç olarak tanımlanabilmektedir. Türkiye’de 1950’li yıllarda başlayan kentleşme süreci, kırsal nüfusun hareketlenmesine neden olmuştur. Sonuçta Türkiye, her geçen gün artarak devam eden bir kırsal göç dalgası ile karşı karşıya kalmıştır.

Toplumdaki bu hareketlenme beraberinde yeni ekonomik ve sosyal sorunları da getirmiştir. Bu sorunlar kendisini kentsel bölgelerde çarpık kentleşmenin yarattığı toplumsal buhranlara doğru sürüklemektedir.

Kırsal göçün en fazla etkilediği sosyal grup aile olarak değerlendirilmektedir. Kırsal bölgelerden aileleri ile birlikte kentlere gelenlerin ekonomik sorunlarla boğuşurken sosyal ve kültürel çatışmalarla da karşılaştığı bilinen bir gerçektir. Aile, kırsal göç ile birlikte yapısal ve sosyal işlevini önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu değişim giderek daha bireyci bir toplumun oluşmasına ve toplumsal dayanışma ülküsünü giderek zedelemektedir. Ancak kente göç eden ailelerin çocuklarını okutmaları ve düşünce dünyasında daha geniş perspektifleri yakaladıkları unutulmamalıdır.

Aile gerek kırsal gerekse kentsel bölgelerde korunmaya en fazla muhtaç olan toplumsal bir birimdir. Bu konuda, devlete, Sivil Toplum Kuruluşlarına ve bireylere önemli görevler düşmektedir.

Son zamanlarda kadına ve çocuğa yönelik olarak şiddetin arttığı bilinmekte bu konuda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının çeşitli önlemler aldığı bilinmektedir. Bakanlığın “Bizde varız, Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü Bildirisi- İmzalamak için tıklayın” şeklindeki kampanyası oldukça dikkat çekici ve önemsenmesi gereken bir yaklaşım olduğu da unutulmamalıdır. Kırsal göçün aile üzerine etkisi konusunda bakanlıkla bilgi alışverişi içinde olunmasının da faydalı olabileceği söylenebilir.

Kaynakça

- Akın, G. (2000). "Denizli Kırsal Kesiminde Akraba Evliliği ve Bunu Etkileyen Faktörler". *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 40(3-4), 67-80
- Anonim (2009). *Boşanma ve Çocuklar*. Güncel Psikolojik Danışmanlık Eğitim ve Grup Çalışmaları Merkezi. Bilgi Yayını 3.
- Anonim, (2011). İspir İlçe Nüfus Müdürlüğü Bilgileri (www.ispir.gov.tr.) (Erişim Tarihi: 03.10.2011).
- Altuntek, S. (2001). "Türkiye Üzerine Yapılmış Evlilik ve Akrabalık Araştırmalarının Bir Değerlendirilmesi". *Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 18, 17-28.
- Atmaca, A. E. (2008). "Toplusal Yaşamda Sanat Eğitiminin Gerekliği ve Medyanın Rolü". *Aile ve Toplum Dergisi*, Yıl: 10, 4(15), 21-29.
- Çelik, F. (2005). "İç göçler: Teorik bir analiz". *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (2), 167 – 184.
- Gürbüz, M. (2007). "Yüreğir'e Göç Eden Nüfusun Sosyo-Ekonomik Özellikleri ve Şehirleşme Sürecindeki Değişimi". *İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Coğrafya Dergisi*, 15, 1-2.
- Güreşçi, E. Yurttaş, Z. (2008). "Kırsal Göçün Nedenleri ve Tarıma Etkisi Üzerine Bir Araştırma: Erzurum İli İspir İlçesi Kırık Bucağı Örneği". *Tarım Ekonomisi Dergisi*. 14(2): 47-54.
- Güreşçi, 2009). "Kırsal Göç ve Tarım Politikası Arasındaki İlişki". *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 51-67.
- Güreşçi, E. (2010). "Türkiye'de Kentten Köye Göç Olgusu". *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 11(1), 77-86.
- Güreşçi, E. (2011). "Türkiye'de Köyden Kente Göç ve Düşündürdükleri". *Hacettepe Üniversitesi Sosyoekonomi Dergisi*, 15, 125-135.
- Işık, Ş. (2005). "Türkiye'de Kentleşme ve Kentleşme Modelleri". *Ege Coğrafya Dergisi*, 14, 57-71.
- İçli, G. (1999). "Denizli İline Göç Eden Ailelerin Eğitime Bakış Açıkları". *PAÜ. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 70-74.
- İlkaracan, P. ve İlkaracan, İ. (1998). 1990'lar Türkiye'sinde Kadın ve Göç. *Bilanço 98: 75 Yılda Köylerden Şehirlere*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, s.305-322.
- Kayahan, M. Şimşek, Z. Ersin, F. Gözükar, F ve Kurçer, M. (2003). "Şanlıurfa Tıfındır Sağlık Ocağı Bölgesinde Akraba Evliliği Prevalansı ve 5 Yaş Altı Ölümlere Etkisi". *C.Ü.Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 7(1), 1-5.
- Karagölge, C. ve Peker, K. (2000). "Erzurum İlinden Kırsal Kesime Göç ve Tarım İşletmeleri Üzerine Etkileri". *IV. Tarım Ekonomisi Kongresi, Tekirdağ*.

Kaygalak, İ. (2006). “İzmir Karşıyaka-Çiğli Periferisinde Göçün Sosyo-Ekonomik Boyutları”. *Ege Coğrafya Dergisi*, 15(2006), 87–1003.

Özmen, S.K. (2004). “Aile içinde öfke ve saldırganlığın yansımaları”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 27-39.

Şimşek, E. ve Gürler, Z. (1994). "Kırdan Kente Göç Olgusu ve Kırsal Sanayi" *Türkiye 1. Tarım Ekonomisi Kongresi, İzmir*.

Tezcan, M. (2009). “Cumhuriyetten Günümüze Türk Ailesinin Dünü, Bugünü ve Geleceği”. (www. turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/tezcan_aile.pdf). (Erişim Tarihi: 13.02.2009).

TÜİK (2011a). TÜİK Göç İstatistikleri. (www.tuik.gov.tr (Erişim Tarihi: 02.10.2011).

TÜİK (2011b). TÜİK Aile İstatistikleri.(www.tuik.gov.tr (Erişim Tarihi: 103.10.2011).

Turan, M.T. ve Beşirli, A. (2008). “Kentleşme Sürecinin Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri”. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, (9), 238–243.

Yavuz, F. Aksoy, A. Topçu, Y. ve Erem, T. (2004). “Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’nde Kırsal Alandan Göç Etme Eğilimini Etkileyen Faktörlerin Analizi” *Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi, Tokat*.

Yenigül, S.B. (2005). “The Effectcs of Migration on Urban”. *G.Ü. Fen Bilimleri Dergisi*, 18(2): 273–288.

Yurttaş, Z. Yavuz, F. ve Atsan, T. (1998). *Köy Sosyolojisi*. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Yayınları No: 205, 53, Erzurum.

Zhang, K. H. And Song, S. (2003). “Rural-Urban Migration And Urbanization İn China :Evidence From Time – Series And Cross – Section Analyses”. *China Economic Rewiev*” (14), 386 – 400.